א א מיי׳ פי״א מהל׳ שמטה ויובל הלכה ט:

וייני אים הלכה נו: ב ב מייי שם הלכה יו: ג ג מייי שם הלכה יו: ד ד מייי שם הלכה וו: ה ה מיי שם הלכה יע: ו ו מייי שם הלכה יע:

ו ו מיי שם הלכה יח:
ז ז מיי פ״ד מהלכות עבדים
ז ז מיי פ״ד מהלכות עבדים
הלכה ז:
ח ח מיי פי״ל מהלכות שמטה
הלכה יב:

מוסף רש"י

: 20D

ל) ב"מ קו., ב) גיטין מד:,
 ג) [לעיל כד.], ד) נדרים עו.,
 ס) [גיטין מד:], ו) [שם מג:],
 ז) [שמות כא], ח) [שם],

## תורה אור השלם

 בְּמִסְפֵּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאַת עֲמִיתֶּהְ בְּמִסְפֵּר שְׁנֵי תבואת ימכר לך:

2. לְפִּי רֹב הַשְּׁנִים הַּרְבֶּה מִקְנְתוֹ וּלְפִי מְעט הַשְּׁנִים הַנְמְעִיט מִקְנָתוֹ בִּי מִסְפַּר הְבוּאת הוּא מִקְנָתוֹ בִּי מִסְפַּר הְבוּאת הוּא ויקרא כה טז מבר לַרְ:

#### הגהות הב"ח

(h) רש"י ד"ה פחות וכו' שנה ושנה בעד ליטרא: (3) ד"ה מכורה וכו' היובל הס"ד ואח"כ

# גליון הש"ם

גם' שאינה מכורה. עיין מכות דף יא ע"ב תוס' ד"ה אמר אכיי:

# רבינו נרשום

[כשעת היובל. בזמן שהיובל נוהג: אין מותר ליגאל. שדהו מיד הלוקח עד לאחר ב׳ שנים למכירתו: שנא' במספר שני תבואות ימכר לך. כלומר שתהא ברשות הלוקח ב' שנים (ואם) (או) יותר וכשהוא גואלה מחשב הדמים שנתן לו הלוקח בשביל השדה כנגד השנים שמשעת המכירה ועד היובל שמגיע לכל השנה מן השנים שהיתה ברשות הלוקח שנאמר וחשב המוכר את ממכרו שהיתה ברשות יכתיב והשיב את העודף לאיש אשר מכר לו ושב לאחוזתו]: היו אותו שתי שנים שהיתה הלוקח שנת שרפון וירקון שלא הלוקח שנת שדפון וירקון שלא גדלה התבואה או היתה שנה אחת מהן שביעית אינה עולה לו מן המנין ממנין שני תבואות אלא דוברין במנגין שני והנואחו אלא צריך להניחה עוד ברשותו ב' שנים הראויות לזריעה ולתבואה והא דאמרן דאינו עולה לו מן המנין הני מילי באונס בידי שמים כה"ג אבל אם פשע בה שלא ורע ל) עולה לו מן המנין של שתי שנים אע"ג דלא הוה בהן תבואות ורשאי המוכר לגואלה לאלתר וו שאי המוכו לגואלה לאלוו לסוף שתי שנים: [ר' **אלעזר אמר.** פעמים שיאכל הלוקח שלש , תבואות בב׳ שנים כיצד אם מברה לו מלאה פירות לפני ר״ה הרי זה אוכל אותן פירות העומדות ולסוף שנה זו הנכנסת תבואה אחרת ולשנה השנית תבואה שלישית: נמ': אלמא. דאיסורא נמי איכא אם יגאלנה קודם השלמת ב׳ שנים "אפי"] קרקושי זוזי [נמי אסיר] כלומר שאסור לו למוכר אפי להראות הזוזים השמורים לצורך הפדיון להראותם ללוקח בתוך אותם שתי שנים שזיכתה לו תורה שתהא ברשותו: אפי' לוקח נמי. אם יפייס לו שיגאלנה בתוך אותן שתי שנים: קאי בעשה. אם יקבל זדמים: דבעינן שנים תקנה. ב׳ שנים שלימים וליכא: רב אמר מכורה. דלא הדרי זוזי: ויוצא. שחוזרת לו ריורל: שמואל אמר

שבשנת היובל

המוכר. היתה שנת שדפון וירקון או שביעית אינה עולה לו מן המוכר. נשעם סיובל. בזמן שהיובל נוהג: פחום משפי שנים. אבל לאחר שתי שנים אם רוצה לפדותה פודה בעל כרחו של לוקח ונותן לו לפי מה שמכרה כדכתיב (ויקרא כה) וחשב את שני ממכרו שמחשב כמה שנים משמכרה עד היובל ומחלק

הדמים לפי השנים כגון אם מכרה קודם היובל עשר שנים בעשר ליטרין נמצא שמכר פירות של כל שנה ושנה (ה) בליטרא שהרי סתם מכירה אינה אלא עד היובל הלכך אם שהתה ביד לוקח ה׳ שנים ואח״כ בא מוכר לגאלה מנכה לו לוקח ה' ליטרין ליטרא לכל שנה שאכלה שכך עלה חשבון כשיולה יבו מתחילה: הינו עולה מן המנין. השתי שנים דהא שני תבוחות כתיב שתי שנים הרחויין לתבואה תשחה ביד לוקח אבל היתה שנה הראויה לתבואה ונרה ולא זרעה או הובירה שהניחה בורה שאפי' ניר לא עשה בה איהו אפסיד אנפשיה ועולה לו במנין שתי השנים: שלש מבוחות. חותה יו העומדת בה בשעת קנייה ושתי תבואות בשתי שנים שתהא בידו: בכל' אינו גואל לא קסני. דליהוי משמע אינו דין שיכופו את הלוקח להחזיר לו בפדיון בפחות משתי שנים: דאפילו הרהושי ידן גמי אסור. למוכר להראות זוזין ללוקח כדי שייטב בעיניו להחזירה לו: שנים פקנה. מון במספר שנים אחר היובל תקנה דמשמע שתהא קנויה לו שתי שנים ואי מהדר ליה מקמי הכי עובר בעשה: מכורה ויולחה. ביובל וזה הלוקח איבד מעותיו: אינה מכורה. כל עיקר והמעות חוזרין: מכורה ככר. קודם היובל (כ) : אמה העברייה יוצאה בסימני נערות כדתניא (קדושין דף ד.) ויצאה חנם ש אלו ימי נערות: התם. בתו שמכר בקטנותה ויצאה בת חורין בסימני נערות לא הדרא ומודבנא לעולם כדאמרינן שון (קדושין דף יח.) ואין אדם מוכר בתו לשפחות אחר שפחות דנפקאלן מבבגדו בה יי כיון שבגד בה שמכרה לשפחות שוב אינו יכול למוכרה הלכך יציאה גמורה היא ואיכא למימר ק"ו דאי יו מודבין לה בימי נערות דאינה מכורה אבל שדה היוצאה לבעלים ביובל הדרא ומודבנא לאחר היובל אם ירצה הלכך בשנת היובל נמי רשאי

משמע אחר היובל מיד: שנים מקנה. שאם תקנה שדה תהא בידך שתי שנים בעל כרחו של מוכר ואפילו הוא רוצה לפדותה: לפי רוב השנים. שיהיה עד היובל תרבה מקנתו תמכרנה ביוקר שהרי עד היובל תהא קנויה לו אם לא יפדנה ולפי מעוט השנים תמכרנה בזול כדי שלא תונה את חבירך. ושמעינן מהנך קראי דמוכרין בין בסמוך ליובל יח שעבר בין מופלג ממנו כמה שנים: למספר שני סבואות. שלא תשהה ביד הלוקח כלום שהרי באותה שנה עלמה לקחה מידו אבל מכורה היא לכך שיאבד מעותיו: ופרכי׳ ואי אודבוני מודבנא. יש לאחר שתי שנים ליהדרה בחנם בשביל יובל שעבר עליה מי לא תניא וכו׳: נחים לאכילה. שהרי קודם היובל התחיל לאוכלה הלכך © תקיימינא ליה קרא כדכתיב שני תבואות אבל הקונה בשנת היובל לא נחית לאכילה: חדא הא. דאמר שמואל אינה מכורה כל עיקר: ילא לחירות. דהמוכר עבדו לעובד כוכבים קונסין אותו לפדותו ויפטרנו לחירות משום דאפקעיה ממלות וכן המוכר עבדו אפי׳ לישראל בחוצה לארץ יצא לחירות: חדא הדרי וביני. 🗗 מחדא מהנך תרתי שמעית מיניה דמר שמואל שהמקח בטל והמעות חוזרין או 🖘 מהך דהמוכר שדהו בשנת היובל עלמה או מהך 🖘 דהמוכר עבדו לישראל בחוצה לארץ: וחדא לא הדרי וביני. אלא הלוקח מפסיד המעוח ולא ידענא בהי מינייהו המקח בטל. ואי קשיא פשיעא 🖾 דמהך דהמוכר שדהו בשנת היובל קאמר שמואל דהמקח בטל והמעות חוזרין דאם מעות אבודין מאי איכא בין רב לשמואל איכא בינייהו אי שמיט לוקח כדו וקצלן אילנות שהיו בה לרב דאמר מכורה היא שדה הדרא כהו ואילנות דקך קך לשמואל דאמר אינה מכורה ומעות מתנה הדרי אילנות ואט"ג דלוקח לא שקל זוזי אי נמי כגון שמכר עמה מטלטלין והחזיק לוקח בקרקעות ולא משך המטלטלין דקיימא לן וקידושין כו.) נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחוקה ואין לריך משיכה לרב דאמר מכורה ויולאה שדה הדרא ומטלטלין מיקנו לשמואל דאמר אינה מכורה ומעות מתנה לא מיקנו מטלטלי דחוקה דקרקע לא הויא חוקה: א**ומא לא** יען מודגמה דהוו מכר גמור שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשט אמאי לא שוהה בידו שתי אמאי לא שהה בידו שתי ותטלטלין מיקנו לשמואל דאמר אינה מכורה ומעות מתנה ושנם עד שה שנים אחר מקנים ומעות מתנה ומימינו (שיים, אם אלך מדלא ופיני. והלוקח מפסיד וכיון דבההיא חזינן דלא הדרי מקימינון (שיים, אל אחדא הרב"ש, לכן אחר ארים, לכן אחר ארים, לכן אחר ארים, לכן אחר משיש, לכן מיים, לכן מיים הדרא זביני. והלוקח מפסיד וכיון דבההיא חזינן דלא הדרי זביני ודאי כי אמר שמואל בהא אינה מכורה ומעות חוזרין:

שחוזרת לבעלים אינו דין שלא תמכר כלל שהמעות חוזרץ: [ולרב לית ליה ק"ו. ולרב לא אמרינן ק"ו כי האי גוונא והתניא יכול ימכור כו'] ומה מכורה כבר. כשהיא 

יין ב--: א אבל השתא משמע אלמא איסורא נמי איכא עם מה שאינו גאול איכא נמי איסורא. הרא״ש ד״ל: ו**"א מיבעיא מוכר וכו" א"א אפי"** לוקה גמי. דסד״א דדוקא מוכר ראוי הוא שיעבור בעשה לפי שבא לגואלה בע״כ אבל אם יתרצה הלוקח שיפדנה המוכר לא קאי בעשה קמ״ל. הרא״ש ז״ל: מ**למד שמוכרין ממוך ליוכ?**. כלומר סמוך ליוכל שהוציאה כבר דסד״א כיון שהוציאה יובל פעם אחת לא תמכר עוד מקל

יותא של דל, בשבת בכובר ך כשור הכיל בלחם מאך "רבי הלה או לכך להיה הכיל היה להיות הלה בל בלחת הלה להיה לה מקל ה ותומר דאמרן כמו בת דלא הדרא תודוברא מולכם. הראיש זילי, מו**סל**ל כן היובל מגיף, פיי מן היובל שעבר וקרוב ליובל הבא שאין עוד השני שנים עד היובל דסד"א כיון דליכא מספר שני תבואות לה מודבנא קמ"ל דמודבנא ולאחר היובל משלימין לו מספר שני תבואות כהך ברייתא דאייתי לקמן, והא דלא מייתי הך ברייתא משני ושלא ברשות קצץ, ולכך חזר וכתב פירוש אחר א"נ כגון שמכר כרי. הרא"ש ז"ל: בינייתו, ולא נהירא האי שינוייא דמיד הדרא משני ושלא ברשות קצץ, ולכך חזר וכתב פירוש אחר א"נ כגון שמכר כרי. הרא"ש ז"ל:

למוכרה ויולאה לו בחנם: אחר היובל.

המוכר את שדהו בשעת היובל אינו

המנין. בפ' המקבל (ב"מ דף קו.) מפרש שהשדפון וירקון

הוה נמי כמו כן בכל העולם דאי כין השדפון בבאגא בהכי לא תנן

סו דעולה לו מן המנין דיקא נמי דקתני דומיא דשביעית שאסור

מותר לגאול פחות משתי שנים שנאמר יבמספר שני תבואות ימכר לך היתה שנת ישדפון וירקון או שנת שביעית 🕫 יעבור ויהיה כבתחלה ועוד יש לפרש כמו שפרש"י לפי שאין אדם מוכר בתו לשפחות אחר שפחות ואע"ג דפליגי בה תנאי מיהו קיימא לן כר"ש דסבירא ליה התם דאסור למכור: ולא ידענא הי מינייהו המקח במל. ואי קשיא פשיטא דאהך דהמוכר שדהו בשנת היובל קאמר שמואל דהמקח בטל ומעות חוזרים דאי מעות

ואי איזדבוני מיזבנה תיקום ברשותיה עד בתר יובל ובתר יובל ניכליה שני תבואות וניהדרה מי לא תניא אכלה ישנה אחת לפני היובל משלימין לו שנה אחרת אחר היובל התם נחית לאכילה הכא לא נחית לאכילה™ אמר רב ענן שמעית מיניה דמר שמואל תרתי חדא זו הך ואידךי "המוכר עבדו לעובד כוכבים או זו בחוצה לארץ יצא לחירות חדא הדרי זביני וחדא לא הדרי זביני ולא ידענא הי יו מיניה אמר רב יוסף ניחזי אנן מדתניא יו בברייתא המוכר עבדו שם בחו"ל יצא לחירות וצריך גם שיחרור מרבו שני ש"מ ז מדקרי ליה לשני רבו אלמא לא הדרי זביני וכי קאמר שמואל הכא 'אינה מכורה שו ומעות חוזרין

"שיבור "הש השנה. גליון. תימה אמאי נקט לפני ראש השנה הא אמרינן לעיל בפ׳ השג יד (יח:) דשתי שנים האמורים בשדה אחוה מעת לעת ומפקינן ליה מהאי קרא דרויש ר׳ אליעזר בגמרא, ויש לומר דלרבותא נקט לפני ר״ה דאע״ג דאמר״ בעלמא שלשים יום לפני ר״ה השובין שנה הכא לא חשיבי שנה אלא בעינן שתי שנים מעת לעת. הרא״ש זיל, איבורא נבי איבא דאפ״ קרקוש״ בי׳ ומיהו נראה לרי״ דאם שנוהם נתרבו המוכר החלוקה אע״פ שעשאו אוחר מהני מיהא למה שעשו, הר״ף אלתון בנו היה אומר לא מהני מה שעשו, ודקדק מון דאמר אפ״ קרקוש״ ווו נמי אסור ומה צריך לאריכות לשון זה כיון דאמר אויי העא סני ליה בהכי, אלא ודאי ה״ק מן הלשון דאמר אמי קרקוש״ וווי נמי אסור ומה צריך לאריכות לשון זה כיון דאמר איסרא איכא, ולי נראה כדברי הר״ר אלתנן כשבא לגראלה ונתן המעות אצ״ג דאינו אלא קרקוש״ וווי בעלמא דלא עשה ולא כלום לצאל איסורא איכא, ולי נראה כדברי הר״ר אלתנן דא אותן אות מהמני מה שעשו הכי הוה ליה למימר אינו גואל לא קתני אלא אינו מותר לנאול איסורא הוא דעבד ומיהו אם גאל גאל,

אינו עולה הם מן המנין נרה יאו הובירה עולה לו מן המנין רבי ז אליעזר אומר ימכרה לו לפני ראש השנה והיא מליאה פירות הרי זה אוכל ממנה שלש תבואות בשתי שנים: גמ' המוכר שדהו בשעת היובל וכו' אינו גואל לא קתני אלא אינו מותר לגאול אלמא

ם קסבר איסורא נמי איכא דאפילו קרקושי זוזי נמי אסור ולא מיבעיא מוכר דקאי בעשה דכתיב במספר שני תבואות ימכר

לך אלא האפילו לוקח נמי קאי בעשה דבעינן שנים תקנה וליכא יאיתמר המוכר שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר מכורה ויוצאה ושמואל יאמר אינה מכורה כל עיקר מאי מעמא דשמואל קל וחומר יומה מכורה כבר יוצאה ז<sup>°</sup> שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר ולרב לא אמריגן קל וחומר כי ה"ג יוהתניא ייכול ימכור אדם את בתו כשהיא נערה אמרת קל וחומר ומה מכורה כבר יוצאה עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תימכר התם לא הדרא מיזדבנא הכא הדרא מיזדבנא מיתיבי אחר היובל שנים תקנה

מלמד שמוכרין סמוך ליובל מופלג מן היובל מנין ת"ל ילפי רוב השנים ולפי מעום השנים ובשנת היובל עצמה לא ימכור ואם מכר אינה מכורה אמר לך רב אינה מכורה למספר שני תבואות אבל מכורה היא ויוצאה אבודין

ורר

הובירה עולה לו מן המנין. בגמרא מפרש אמאי תנא נרה כיון דתנא

הובירה דעולה כ"ש נרה והוה מלי למימר לא זו אף זו התכן התם לא הדרא ומזבנא. פי' רש"י נתו שמכרה בקטנותה וילאה בת חורין בסימני נערות לא הדרא ומזבנא כדאמר בקדושין (דף ית. ושם) דאין אדם מוכר בתו לשפחות אחר שפחות כדנפהא לן מבבגדו בה כיון שבגד בה שמכרה לשפחות שוב אינו יכול למוכרה הלכך יציאה גמורה היא ואיכא למימר ק"ו עכ"ל ול"נ דהא פלוגתא דתנאי היא התם לכך פירש ר"י דאפי׳ למ"ד בעלמה דחדם מוכר בתו לשפחות אחר שפחות היכא דהביאה סימנים מיהא [מודה דלא מודבנא] איכא ק"ו (דלא מודבנא) מיהו ק"ק גבי מוכר שדהו נמי אתיא מהאי ק"ו דלא תימכר עוד מיהו יש לחלק דלא דמיא לק"ו דבתו כיון שבאו לה סימני נערות כטו לא יפרקו עוד מעליה אבל מוכר שדהו בשעת היובל אין הק"ו טוב כל

לזרוע בו כים (בכל העולם): ברה או

ש ט מיי פיין מהכנחת עבדים הלכה [א] ו [טושיע יייד סיי רסו סעי פ פב]: י י מיי פייא מהלכות שמטה הלכה יא: מכורה ויוצאה. לגעלים מיד וזה

הכורדה וצאה. נפננים מיד הוא אינה מכורה כל עיקר. וממעות חורין (לעילגי). יכול ימכור כרי ומה מכורה כבר יוצאה. עכשיו כיון שהגיע ימי נעכות, כדאמרינן (קדושין ד.) וילאה חנם ללו ימי נערות (מרחים וד) מנה מנה ללו ימי נערות (מרחים שו.). אינו דין שלא תימבר. ללחלר כשהיל נערה מהלי טעמא, שאם מכורה ככר יולאה עכשיו (שם). יצא לחירות. אם כרת מן העכו"ם או לחירות. אם כרת מן העכו"ם או שקנסוהו ב"ד לפדותו וכשיפדנו כך כמו גבי מוכר בתו שהרי היובל

שקנקוהו בייד נפדותו וכשיפדנו לא ישמעבד לו וקנס חכמים הוא הואיל והפקיעו מן המזות, וכן לחו"ל יצא לחירות מפני שהוציאו מארץ לחו"ל (גיטין מגי), חדא הדרי זביני. בחדא אתר דהדרי זכיני וחוזרות המעות ללוקח (שם מד:), וחדא לא הדרי, אלא איבד חוי). ווו א לא הדרי. מנט מיכר הלוקח מעותיו (שם). ולא ידענא הי מיניה. וא״ת אי לשמואל במוכר שדהו לא הדרי זביני ואיבד מעותיו, במאי פליג עליה דרב, דהא לרב נמי לא הדרה דהאמר מכורה ויולאה, ודאי פליגי, דאילו לרב המכר מכר ואם קטו עמה נכסים שאין להן אחריות נקנין עמה

במכירה זו בלא משיכה, ולשמואל אינו מכר והמעות מתנה נינהו ואיו ליט מכר המתנות ממנט כיטו המן נכסים שאין להן אחריות נקנין עתה במכירה זו בלא משיכה ויכולין לחזור בהן ומעות המטלטלין חוזרין

ומעות הקרקע מתנה, דאדם יודע שאין מכר שדה בשנת היובל וגמר ונתו מעות לשם מתנה וגיטיו מד:). אלמא לא הדרי זריוי ואיד

מעותיו, דאי הדר זביני ורבו ראשון קנייה למה לי לשני לשחררו, היה לנו לכוף את הראשון שאיסורו עליו, למ ככוף חוד ארמון מחיקור שפין, אלמא לא הדרי זביני וכיון דשמע רב ענן בחדא מנייהו אמר שמואל דהדרי זביני, ודאי גבי שדה אמר שמואל דהדרי ולא הפסיד הלוקמ

### שינויי נוסחאות

**.**(DO)

א] עולה לו מן (ש"מ), ב] רכי אלעזר אומר (ש"מ), ג] אלמא איסורא נמי ותיבת הסבר נמחהו ירקורה נמי [היכת קסבר ממחק]. ד] יולאה עבשיו שאינה (ש"ח), ד] חלאה עבשיו שאינה (ש"ח), ד] מדל הרא ואידן (ש"ח), ד] הי מינייהו (ש"ח), ד] חיבת בבריימא ממחק (ש"ח), ד] צ"ל לחו"א, ד] ש"מ (ש"ח), ד] צ"ל לחו"א, ד] ש"מ קנייה רבו שני ולא הדרי זביני קנייה רבו שני וגם הדכי זכיני (ש"ח), ילו] מכורה אינה מכורה ומעות (ש"ח), יכן כשיוצאה מתחת ידו יענ"ץ, יגן לותה תבואה העומדת (ש"ח), תבואה העומדת (שדם).
תבואה העומדת (שדם).
יד] קרקוטי זודי (מני (שדם).
טו] מקנה דבתיב במספר (שדם).
טו] כדלמרינן בקדוטין (דף ית.)
דרלין לדכ (שדם).
ימן ליובל מיד שעבכ (שדם).
ימן מוצכה דהרוו היהר ביינים יט] מזלכנה דהוו מכר גמור

ל) בכי"ר: שנרה ולא זרעה או הובירה שלא נרה ולא זרעה. ב) ככ"י ירושלים והוצלת לילו: נתרומנה עצמה בסימניה. ג) ככ"י ל. ל.: סמוד אחר שעבר היובל.